

— dı III, 324-22 ;

çagır = şarap ; sıra. [*Rad., Kar., Çağ. ; Rab. ; Müh.*]
I, 363-11, 363-12 ;
II, 336-28 ;
III, 286-17, 385-17 ;

— lığ = şaraplı ; şarabı olan.
I, 494-26 ;

çagır = dar yol, küçük yol, çığır. *Bk : çığır.*
I, 363-14 ;

çağır-la — = sıra yapmak ; sıra içmek.
III, 331-17 ;

— dı III, 331-15 ;

— r III, 331-17 ;

çağır-lan — = sıra veya şarap sahibi olmak.
II, 267-18 ;

— dı II, 267-16 ;

— ur II, 267-18 ;

çaglan — = börtmek, yarı pişmek — et —
II, 245-17 ;

— dı II, 245-15 ;

— ur II, 245-16 ;

çagmur = şalgam. *Bk : çamgur. Krş. : Rad., Çağ. — çamgur.*
I, 16-21, 457-7 ;

çagrı = dogan kuşu ; çakır kuşu. [*Müh. ; İd.*]
I, 421-8, 421-17 ;
II, 343-16 ;
III, 332-10 ;

çagruk = sertleşen, katılaştan.
I, 469-19 ;

— yér I, 469-19 ;

çaha = çakmak (Kençekçe).
I, 9-11 ;

çaxşa — = çağıl çuğul etmek, takılan süs eşyası ses vermek.
III, 286-16 ;

— dı III, 286-12 ;

— r III, 286-16 ;

çaxşak = dağ tepelerindeki taşlık yer.
I, 469-9 ;

- çaxşak** = kurutulmuş kaysi, üzüm gibi meyvalar (Karlukça).
I, 469-14 ;
- çaxşu** = "filiz herç = Lycium,, denilen bir ot ve onun sıkması olup göz hastalıklarına ilâç yapılır (Öz Türkçe değildir).
I, 423-21 ;
- çak** = ses anlatan bir söz.
I, 333-13 ;
- **èt** — = ses çıkarmak.
— **èt-medi** I, 333-14 ;
- çak** = bir şeyin özünü, aynını bildiren kelime ; "tam, işte, aynı,, sözleri gibi.
I, 333-5 ;
- çak** — = çakmak ; eriştirmek (Oğuzca), kışkırtmak. [*Rad., Çağ., Taran., Alt., Leb., Tel., Kaz., Kar. ; Caf. ; Müh. ; İd. ; Rab.j.*
II, 17-9 ;
- **dı** II, 17-3, 17-6, 17-8 ;
- **ar** II, 17-9 ;
- **sa** II, 23-18 ;
- **ıp** III, 26-2 ;
- çak** — = -kuş - aşağı inmek. *Bk : çok* —.
— **ar** III, 46-7 ;
- çak çuk** = odun, ceviz, kemik gibi şeylerin kırılmasından çıkan ses.
I, 333-10 ;
- — **ét** — = böyle bir ses çıkarmak.
— — **ét-ti** I, 333-12 ;
- çakıl** — = çakılmak ; ateş çakmak ; eriştirilmek.
II, 133-9 ;
- **dı** II, 133-4, 133-6, 133-8, 133-14 ;
- **ur** II, 133-9 ;
- çakın** — = çakınmak, kendisi için çakmak.
II, 149-19 ;
- **dı** II, 149-15 ;
- **ur** II, 149-18 ;
- çakır** = gök gözlü, çakır gözlü, çakır.
I, 363-15 ;
- **ı** I, 363-18 ;
- çakış** — = çakmakta yardım ve yarış etmek.
II, 104-10 ;

- **dı** II, 104-7 ;
 — **ur** II, 104-10 ;
- çaklan** — = calkanmak.
 — **ur** I, 513-7 ;
- çakmak** = çakmak — yakma aracı —. [*Rad., Çağ., Taran. ; Müh. ; İd. ; Rab.*]
 I, 469-21 ;
 II, 17-8, 104-7, 133-4, 149-15, 181-1 ;
 III, 26-2 ;
- çakrak** = kel, daz.
 I, 469-12 ;
- çakrat** — = gözü çakırılaştırmak.
 II, 334-8 ;
 — **tı** II, 334-4 ;
 — **ur** II, 334-8 ;
- çakrış** — = çağrışmak (Oğuzca).
 II, 209-4 ;
 — **tı** II, 209-2 ;
 — **ur** II, 209-4 ;
- çaktur** — = çaktırmak ; iki kişiyi kızıştırmak.
 II, 181-5 ;
 — **dı** II, 181-1 ;
 — **ur** II, 181-5 ;
- çal** — alaca, kır. [*Rad., Tel., Kom., Uyg. ; Caf. ; Müh. ; İd.*].
 III, 156-26 ;
- çal** — = yere çalmak, vurmak, yenmek ; söz kulağa çalmak. [*Rad., Uyg., Kr., Kaz., Kar ; Caf. ; İd., Hou.*].
 II, 24-14 ;
 — **dı** II, 23-13, 23-15, 23-22, 24-3 ;
 — **ur** II, 24-13 ;
 — **sa** II, 23-18 ;
- çalang** = geveze, bağırان, çalçene,
 III, 371-10 ;
 — **başı** = çalçene, bağırان kişi.
 III, 371-10 ;
- çalang** = yanmış gibi siyah, ot bitmeyen, çorak yer.
 III, 371-14 ;
- çaldır çaldır** = ses ifade eden bir söz.

I, 457-3;

-- **ét** -- = çaldır çaldır etmek.

-- **ét-ti** I, 457-3;

çaldra -- = çağıl çağul etmek, ses vermek.

III, 448-3;

-- **dı** III, 447-20;

çalgay = kuş kanadının uçları.

III, 241-16;

çalığ = yitik arama; beylerin önemli bir işi çıktığında gelmeleri için köylere, obalara gönderdiği haber.

I, 374-26;

çalın -- = kendini yere atmak, çalmak; kulağına söz erişmek; arıklanmak, zayıflamak.

II, 150-7;

-- **dı** II, 149-28, 150-2, 150-4;

-- **ur** II, 150-6;

çalış = çelme, güreş. *Krş. : Müh.* -- *çalışçı* = *güreşçi*.

I, 368-19;

çalış -- = bir şeyin çatlakları, ekleri, araları açılmak; güreşmek.

Krş. : Rad., Taran. -- *çeliş-*.

II, 108-23;

-- **dı** II, 103-20, 108-25, 114-5;

-- **ur** II, 108-23;

çalk çulk = itmenin çıkardığı ses.

I, 349-8;

-- **kıl** -- = itmek, çarpmak.

-- **kıl-dı** I, 349-8;

çalkan = yarandı yerden başka bir yere yürümesi veya geçmesi.

I, 441-1;

çalma = kerme, kemre, koyun ağırlarında veya deve ahırarında toplanıp kurutularak kışın yakmak için kesilen kesek; kuru tezek.

I, 433-16;

çalpak = kir, pislik.

I, 470-3;

-- **ış** = karışık iş.

I, 470-3;

çalpanğ = sıvık çamur.

III, 385-16;

çalpaş — = çarpışmak, mücadele etmek ; sertleşmek ; bir şey kötüleşüp pisleşmek.

II, 207-27 ;

— **dı** II, 207-22 ;

— **ur** II, 207-26 ;

çalpuşlan — = yapışkan olmak, çelpeklenmek.

II, 271-29 ;

— **dı** II, 271-25 ;

— **ur** II, 271-29 ;

çaltur — = yere çeldirmek, yere çaldırmak ; aratmak, aramasını emretmek ; işittirmek için çağırılmak (Oğuzca).

II, 182-9 ;

— **dı** II, 182-3, 182-5 ;

— **ur** II, 182-9 ;

çamguk = koğucu, kovcu.

I, 470-11 ;

çamgur = şalgam. *Bk.* : **çagmur**.

I, 457-8 ;

çanı = gürültü, bağırıtı (Yalnız kullanılmaz, “**çoğu**,” ile gelir).

III, 234-18 ;

çamrak = çoluk çocuk. *Bk.* : **çar çarmak**.

I, 469-18 ;

çanaç = kekez kimse ; korkak, gevşek.

I, 358-12 ;

ça(n)aç-lık [*] = kekezlilik, gevşeklik, perişanlık.

I, 503-1 ;

çanaçla — = birini arık -zayıf- saymak veya bulmak ; arıklığa, gevşekliğe, kekezliğe nisbet etmek.

III, 330-20 ;

— **dı** III, 330-17 ;

— **r** III, 330-20 ;

çanak = kap kaçak (Oğuzca) ; çanak, tuzluk ve tuzluğa bekzer ağaçtan oyulmuş kap. [*Rad.*, *Kr.*, *Çağ.* ; *Müh.* ; *Rab.* ; *Id.*].

I, 84-19, 381-23, 381-25 ;

III, 32-4, 109-22 ;

[*] Bu kelime yazma ve basma mushalarda «جَانَق» şeklinde görülmektedir. Tercüme I. 358-12 de geçen «çanaç» kelimesi ile bunun anlam yönünden büyük ilgisi olduğundan kelimenin «çanaçlık» okunmasını gerekli buluyorum. B. A.

- çañçarga** = serçe kuşu.
III, 242-16;
- çañçu** = erişte hamuru açılan oklava.
I, 417-17;
- çañdış** — = birbirine sertleşmek; birbirinden kaçınmak, çekinmek.
II, 208-2;
— **dı** II, 207-28;
— **ur** II, 208-2;
- çañğıla** — = döğülerek çenilemek; kötü söyleyip bağırarak.
III, 404-21
— **dı** III, 404-14;
— **r** III, 404-20;
— **dıñğ** III, 404-18;
- çanka** = bir çeşit tuzak.
I, 427-15;
- çantur** — = caydırmak. *Bk: çındutur*—.
II, 182-20;
— **dı** II, 182-17;
— **ur** II, 182-20;
- çap** — = yüzmek; arı çamurla sıvamak; (Uygurca) vurmak.
II, 3-22;
— **dı** II, 3-14, 3-16, 3-18, 3-20, 149-12;
— **ar** II, 3-22;
- çap çap** = ses bildiren bir kelime; vurulan kamçının ve dudağın şı-
pırdamasında çıkar.
I, 318-12;
— — **yé** — = şapır şupur yemek.
— — **yé di** I, 318-14;
- çapgut** = çaput, şilte. Krş.: Rad.; İd.— çaput.
I, 451-15;
- çapıl** — = ince, iyi, yumuşak çamurla sıvamak; (Uygurca) boynu
vurulmak.
II, 119-29;
— **dı** II, 119-26;
— **ur** II, 119-29;
- çapın** — = kamçılılamak; yüzmek.
II, 149-14;
— **dı** II, 149-10, 149-13;

- **ur** II, 149-14 ;
- çapıt** — = saldırmak ; (Uygurca) vurdurmak.
II, 298-9 ;
- **tı** II, 298-4, 298-6 ;
- **ur** II, 298-9 ;
- **gan** = çok saldıran.
I, 513-17 ;
- **gan er** = cellât, boyun vuran.
I, 513-20 ;
- çapsa** — = yüzmek istemek.
III, 284-9 ;
- **dı** III, 284-7 ;
- **r** III, 284-9 ;
- çaptur** — = suda yüzdürmek ; çamurla sıvatmak ; (Uygurca) boyun vurdurmak.
II, 180 11 ;
- **dı** II, 180-4, 180-7, 180-9 ;
- **ur** II, 180-10 ;
- çar çarmak** = çoluk çocuk (ayrı ayrı kullanılmaz). *Bk : çamrak.*
I, 469-16 ;
II, 148-19 ;
- çarçur** = abur cubur.
I, 323-20 ;
- **yé** — = eline geçeni yemek, bir şey bırakmamak.
- **yé-di** I, 323-20 ;
- çarla** — = cırlamak, ağlamak, bağırarak. *Bk : çogla —. [Rad.]*
III, 295-21 ;
- **dı** III, 295-17, 295-19, 295-22 ;
- **r** III, 295-20 ;
- çarlaş** — = ağlaşmak, bağırarak, kükremek.
II, 210-10 ;
- **dı** II, 210-7, 210-9 ;
- **ur** II, 210-10 ;
- çarlat** — = cırlatmak, ağlatmak.
II, 344-29 ;
- **tı** II, 344-26 ;
- **ur** II, 344-29 ;
- çars çars** = ses ifade eden bir kelime.
I, 348-13 ;

-- ur -- = çat çat dövmek.

-- ur-dı I, 348-13;

çart = parça.
I, 341-22;

çart çurt = her şeyin ufağı, döküntüsü.
I, 341-21;

çaruk = çarık. [*Caf.*; *Id.*]. *Krş.*: *Rad.*, *Kr.*, *Kkg.*— *çarık*.
I, 381-4;

-- luk I, 503-9;

-- luğ I, 497-5;

çarukla -- = çarıklamak, Türk çarığı giymek; Çaruk boyuna nisbet etmek.

III, 338-1;

-- dı III, 337-19;

-- r III, 338-1;

çaruklan -- = çarıklanmak.

II, 266-16;

-- dı II, 266-14;

-- ur II, 266-16;

çarun = çınar ağacı (Yağmaca). *Bk.*: **çünük**.
I, 414-20;

çaşır = çadır (Oğuzca). *Bk.*: **çaçır**, **çatır**.
I, 406-13;

çat = kuyu (Oğuzca).
III, 146-23;

çat -- = kuzuyu koyuna katmak (Oğuzca). [*Rad.*, *Az.*, *Çağ.*; *Id.*].
II, 294-20;

-- tı II, 294-17;

-- ar II, 294-19, 294-24;

çat çat = bir şeyin düştüğü zaman çıkardığı sesi anlatır.
I, 320-7;

-- ur -- = çat çat vurmak.

-- ur-dı I, 320-8;

çatıla -- = şaklamak.
III, 323-10;

-- dı III, 323-7;

çatır = çadır. *Bk.*: **çaşır** (Oğuzca), **çaçır**. [*Müh.*; *Id.*].
I, 406-11;

çatır = nişadır (Köçe dilince).

I, 406-12;

çatpa = köy muhtarının ırmak, çeşme sularının yollarını kazmaya gitmiyen kimselerden aldığı tutu (Çiğilce).

I, 416-1;

çatuk = çinden getirilen bir balık boynuzu.

III, 218-3;

çaw = şöhrət, şan ; ses. [*Rad., Uyg. ; Müh. ; K. B. ; Id.*].

— **ing** I, 45-22 ;

II, 250-5 ;

çawa = delikanlılara verilen adlardan.

III, 225-10 ;

çawar = ateş yakmağa yarıyacak nesne, tuturak.

I, 17-16, 411-7 ;

— **çuwar** = aynı anlamda.

I, 411-8 ;

— **liğ yér** = yavşan gibi tuturak yapmaya yarar odun bulunan yer.

I, 495-5 ;

çawığ = kamçı, kamçı ucu. *Bk: çagiğ.*

I, 374-5 ;

II, 231-1 ;

çawık — = ün sahibi olmak, ünlenmek. *Krş.: Rad., Uyg. ; Caf.*

— *çavık*—.

II, 117-15 ;

— **tı** II, 117-13 ;

— **ar** II, 117-14 ;

çawju = dalı, budağı, meyvası kırmızı bir ağaç olup meyvası acıdır.

Kadınların parmağı kırmızılıkta buna benzetilir.

I, 422-23 ;

çawlan — [*] = sanlanmak, şöhretlenmek, ün sahibi olmak.

II, 245-20 ;

— **dı** II, 245-18 ;

III, 200-1 ;

— **ur** II, 245-20 ;

çawlı = ateş yakılan meyva kabukları (Kençekçe).

[*] Kaşgarlı bu kelimenin aslı olan isimden bu şekilde bir fiil yapılsada kullanılmadığını C. III, 200 de yazmakta ise de burada yani C: II, 245 de kendisi kullanmıştır. Düşünüle. B. A,

III, 442-6;

çavuş = çavuş; savaşta safları düzelten ve askeri zulüm etmeğe bırakmıyan kimse. [*Rad., Çağ.; Müh.; İd.*]
I, 368-14;

çaydam = yatağa doldurulan veya yağmurluk yapılan ince keçe. *Bk:*
çiydem.
III, 176-12;

çe = benzetme edatı. *Bk:* **ça.**
III, 207-11;

çeçek = çiçek. [*Rad., Alt., Tel., Kaz., Çağ., D. Tür., Taran., Kr.: Caf., T. T., An. İnd., U., USp.; İd.; Rab.*]
I, 119-4, 179-22, 193-8, 233-26, 388-13, 437-4;
II, 122-22, 285-9, 285-15;

— **lik** = çiçeklik.
I, 508-12;

çeçeklen — = çiçeklenmek. [*Rad., Çağ.*]. *Krş.: Rad., Alt., Tel. —*
çeçekten —.
II, 266-19;

— **di** II, 266-17;

— **ür** II, 266-19;

çeçge = çulha tarağı.
I, 429-28;

çefşeng = koyun kırpılan makas, kırkı (Çiğilce).
III, 385-19;

çek = çizgili, kumaş gibi bir pamuk dokuma.
III, 155-24;

çek — = kitap noktalamak; attan kan almak; sıkılan oku çekmek;
çekerek bağlamak. [*Rad., Çağ., Taran., Kr., Az., Kar.;*
Müh.; İd.]
II, 21-11, 21-22;

— **di** II, 21-8, 21-10, 21-19;

— **er** II, 21-11, 21-22;

çek çük = malın en değersiz, kıvrır zıvır.
I, 334-6;

çekek = çiçek hastalığı (Çiğilce).
I, 388-14;

çekik = nokta, *Bk:* **çikik.** *Krş.: Rad., Taran. — çekit=nokta, kazık.*
II, 149-20, 181-18, 287-9;

çekik = küçük çocuk çükü. *Bk: çübek.*
II, 287-10;

çekik = serçeye benzer alacalı bir kuş ki siyah kayalıklarda bulunur.
[*Rad.*]
II, 287-11;

çekil — = kitap noktalanmak.
II, 134-1;

— **di** II, 133-24;

— **ür** II, 134-1;

çekin — = kendisi için kitaba nokta koymak.
II, 149-23;

— **di** II, 149-20;

— **ür** II, 149-22;

çekin — [*] = bohça bağlamayı üzerine almak, kendi kendine bağ-
lamak.
II, 149-27;

— **di** II, 149-24;

— **ür** II, 149-26;

çekiş — = nokta koymakta yardım ve yarış etmek.
II, 107-6;

— **di** II, 107-3;

— **ür** II, 107-5;

çekleş — = kur'a çekişmek.
II, 210-14;

— **di** II, 210-12;

— **ür** II, 210-14;

çekrek kapa = yünden yapılan kölelerin giydiği cepsiz bir kaftan.
Krş. : Rad., Uyg. ; Caf. — çekrek = kısa alt elbisesi.
I, 477-15;

çektür — = noktalamak ; kan aldırma.
II, 181-23;

— **di** II, 181-18, 181-20;

— **ür** II, 181-22;

çekük = çekiç (Oğuzca). *Krş. : Rad., Çağ., Az. ; Müh. — çeküç.*
II, 287-8;

[*] Aslında bu kelime gördüğünüz şekildedir ; bunda bir yanlışlık olsa gerektir, doğrusu «ç» harfi esre olarak «çikin—» şeklinde olacaktır. Çünkü bu anlama gelen kelimeler hep böyledir. B. A.

- çekün** = ada tavşanı yavrusu, göcen.
I, 402-14 ;
- çekürge** = çekirge (Oğuzca). *Krş. : Rad., Tel. — çekertgi ; Rad., Tel. — çekertgiş ; Rad., Kom. — çekertgiş = pire.*
I, 490-4 ;
- çelinğ** = çini ; Çinden gelme.
III, 371-12 ;
- **ayak** = çin kâsesi.
III, 371-12 ;
- çelpek** = göz çapağı.
I, 477-20 ;
- çelpeklen** — = çapaklanmak.
II, 277-11 ;
- **di** II, 277-9, 279-14 ;
- **ür** II, 277-10 ;
- çenğ** = zil, çalpara. [*Rad. ; Müh. ; İd.*].
III, 357-2 ;
- çengel er** = şer adam, şerli adam.
II, 290-17 ;
- çenğli menğli** = bir çocuk oyunu ; salıncak.
III, 379-2 ;
- çenğlik** = sarmaşık otu.
III, 383-17 ;
- çenğşü** = küçük hırka.
III, 378-8 ;
- çepiş** = altı aylık keçi yavrusu, çepiç. [*Rad. ; İd., Hou.*].
I, 368-13 ;
- çepişlen** — = çepiç olmak, çepiç haline gelmek.
II, 266-13 ;
- **di** II, 266-10 ;
- **ür** II, 266-13 ;
- çer** = vücudun ağırlığını bildiren bir kelime (Hakanlılar dilince).
I, 322-15 ;
- közi** — **liğ** = gece görüp gündüz göremiyen, bulutlu günde görüp bulutsuz günde göremiyen.
I, 477-17 ;
- çer** = savaşta karşılıklı duran saflar. *Krş. : Rad., Eski Tel. — çer — = savaş etmek.*

- I, 323-3 ;
 — **ilk** = karşı.
 — **likde** I, 323-3 ;
çer = vakit (Oğuzca).
 I, 323-1 ;
 — **ilk** = vakit (Oğuzca).
 — **likde** I, 323-1 ;
çeriğ = asker; asker dizisi; ordu. [*Rad., Leb.; Caf., T. T., An. İnd., U.J. Krş. : Rad., Çağ., Taran., Uyg. — çerik; Rad., Kar. — çeriw; Rad., Alt., Tel. — çerü; Caf., Man.; Müh.; İd. — çeri.*]
 I, 123-21, 128-13, 323-6, 388-15, 442-8, 519-26 ;
 II, 97-15, 103-26, 209-23 ;
 III, 332-8 ;
 — **de** I, 388-17 ;
çerik = her şeyin karşıtı; her şeyin vakti, sırası (Oğuzca).
 I, 388-20 ;
çerkeş — = saf haline gelmek, sıralanmak, dizilmek; düzelmek. *Krş. : Rad., Uyg., Çağ. — çerge = saf, dizi; çergelen — = saf haline gelmek.*
 II, 210-6 ;
 — **ti** II, 209-15 ;
 — **ür** I, 179-22, 442-8 ;
 II, 209-23, 210-6, 283-5 ;
 — **ip** II, 303-10 ;
çerlen — = vücut ağırlaşmak; ağrılamak, hastalanmak (Hakanlılar dilince). *Krş. : Rad., Kaz. — çirle —.*
 II, 244-18 ;
 — **di** I, 322-16 ;
 II, 244-17, 245-1 ;
 — **ür** II, 244-18 ;
çerlet — = bozmak; ağrıtmak; ağırlık vermek.
 II, 345-6 ;
 — **ti** II, 345-1 ;
 — **ür** II, 345-5 ;
çermel — = bir şeyin ucu kıvrılmak, bükülmek.
 II, 231-3 ;
 — **di** II, 231-1 ;
 — **ür** II, 231-3 ;

çermiş — = bükmekte yardım ve yarış etmek.

II, 210-22;

— **di** II, 210-18;

— **ür** II, 210-22;

çermet — = bir şey fitil gibi bükülmek; ördürülmek.

II, 349-12;

— **ti** II, 349-6;

— **ür** II, 349-12;

çert — = elinden bırakmak; bir şeyin ucunu kırmak. *Krş. : Rad., Alt.,*

Tel., Leb.— *çert* — = bir şeyin ucunu kертmek.

III, 426-25;

— **ti** III, 426-19, 426-22;

— **er** III, 426-25;

çertil — = yok edilmek; ortadan yok olmak, ölmek, kaybolmak; uzaklaşmak; elden çıkmak.

II, 229-21;

— **di** II, 229-19;

— **ür** I, 103-4;

II, 148-9, 229-21, 229-23;

III, 41-21;

çeş = perûze, firûze.

I, 330-20;

II, 79-4, 192-11;

çeşkel = çanak çömlek (Kençekçe).

I, 482-17;

çét — = erişmek (Oğuz ve Kıpçak dillerince). *Bk. : yét —. [Rad.,*

Şor., Sag.] Krş. : Rad., Kg. — cet —

— **ti** II, 314-17;

çetgen = gem dizgini

I, 443-11;

çetük = kedi (Oğuzca). *Bk. : muş (Çigilce). [İd.] Krş. : Müh.—çetik.*

I, 388-11;

III, 127-6;

küvük — = erkek kedi.

I, 388-11;

çewrül — = çevrilmek, döndürülmek. *Krş. : Rad., Uyg. cebril —.*

II, 230-25;

— **di** II, 230-22;

— **ür** II, 230-25;

çewriş — = çevrişmek.

II, 208-11;

— **di**

II, 208-7;

— **ür**

II, 208-10;

çewşeng = gözü sulu, gözü her zaman akan kişi.

III, 385-21;

çewür — = çevirmek; bir şeyi sol elin baş parmağı üzerinde çevirmek.

[*Müh.*] *Krş.*: *Rad.*, *Uyg.*—*cebir*—.

II, 82-12;

— **di**

II, 82-6, 82-10;

— **er**

II, 82-12;

— **gen** = her zaman çeviren.

I, 522-16;

çıbık = çubuk, yaş olan dal. [*Rad.*, *Uyg.*, *Alt. Tel.*, *Leb.*, *Kaz.*, *Kr.*;

İd.] *Krş.*: *Rad.*, *Kg.*—*şıbık*.

I, 318-21, 381-2;

II, 3-16;

çıbıkla — = taze çubukla vurmak.

III, 337-17;

— **dı**

III, 337-15;

— **r**

III, 337-17;

çıbirt — = çırpırtırmak, taze çubukla döğmek.

III, 430-8;

— **tı**

III, 430-5;

— **ur**

III, 430-8;

çıçalak = serçe parmak, sırça parmak. *Krş.*: *Rad.*, *Alt.*— *çıçalık*;

İd.— *çiçlek*; *Hou.*— *çeçe*.

I, 487-15;

çıçamuk = yüzük parmağı. *Krş.*: *Caf.*— *çıçamuk* = *küçük parmak*.

I, 487-16;

çıf = hurma ve üzüm gibi şeylerin sırasının çömlük veya benzerlerinde kaynamasından çıkan ses.

I, 332-15;

çıfıla — = çığıl çığıl ses vermek; sıra kaynarken ses vermek.

III, 325-25;

— **dı**

III, 325-22;

— **r**

III, 325-25;

çiğ = göçebelerin sele sazı — çiğ otu — ile yaptıkları çadır örtüsü.

III, 128-11;

çığ = bir Türk arşını; Arap arşınının üçte ikisi kadardır, göçebeler bununla bez ölçerler. *Krş.: Rad., Taran.*— *çi* = bir uzunluk ölçüsü; *Caf.*— *çığ* = akar ölçüsü kabı.
III, 128-14;

çığ — = dürmek, çıkınılamak, bağlamak. [*Rad., Şor., Sag.*].

II, 15-2;

— **dı** II, 14-28;

— **ar** II, 15-2;

çıgan = fakir, yoksul (Arguca). *Bk: çıgay.* [*Rad.; Yaz.*]. *Krş.: Müh.; İd.*— *çıgan* = *cimri*.

I, 31-13;

çıgay = fakir, yoksul. *Bk: çıgan* (Arguca). [*Rad., Uyg.; Yaz.; Caf., P. P., T. T., An. İnd., U., Man., USp.; Müh.*].

I, 31-13, 248-4, 349-13;

III, 238-20, 239-1;

— **ka** I, 214-5;

çığıl tığıl = ses bildiren bir söz.

I, 393-8;

— — **kıl** — = çığıl çığıl etmek.

— — **kıl-dı** I, 393-8;

çığılwar okı = bir çeşit küçük ok.

I, 493-21, 494-3;

çığır = dar yol, küçük yol, çığır. *Bk: çağır.* [*Rad.*].

I, 363-14;

çığırta — = çığır açmak; çığır açmağa yönelmek; karda ayağıyla yol açmak.

III, 331-24;

— **dı** III, 331-20;

— **r** III, 331-24;

çığırlan — = çığırlar peyda olmak.

II, 267-21;

— **dı** II, 267-19;

— **ur** II, 267-21;

çığla — = Türk arşını ile ölçmek.

III, 296-5;

— **dı** III, 296-3;

— **r** III, 296-5;

çığlan — = ölçülmek.

— **dı** III, 198-20;

çıġlat — = uzunluk ölçtürmek.

II, 345-18;

— **tı** II, 345-14;

— **ur** II, 345-18;

çıġrı = çıkırık; değirmen, çark, dolap gibi şeylerin çıkırığı; ip çıkırığı ve her türlü makara; değre, felek. *Krş.*: *Rad.*, *Kaz.* — *çıġır*; *Müh.*; *İd.*, *Hou.* — *çıkırık*.

I, 421-10, 421-12;

II, 230-22, 241-24, 255-19, 303-9;

— **nı** II, 82-10;

kök — **sı** = felek, gök değresi.

I, 421-10;

çıġrıt — = çığnetmek; çığneterek sertleştirmek; işte pişirmek-insan için—.

II, 333-25;

— **tı** II, 333-18, 333-23;

— **ur** II, 333-25;

çıġru — = gevşek şey sertleşmek.

III, 280-12;

— **dı** III, 280-7;

— **r** III, 280-12;

çıxansı = nakışlı bir Çin ipeklisi. *Bk*: **çınaxsı**, **çıxşansı**.

I, 489-1;

çıxşansı = nakışlı bir Çin ipeklisi. *Bk*: **çınaxsı**, **çıxansı**

I, 489-1;

çık = inciten ve korkutan kişiye karşı koyamıyacak adama söylenen bir korkutma deyişi.

III, 130-4;

çij — = binilmek veya yüklenmek istenen yağırlı hayvan eğinmek.

Bk: **cijtür**—. *Krş.*: *Rad.*, *Şor.*—*şocı*—; *Rad.*, *Kg.*—*şuşı*—.

II, 9-15;

— **dı** II, 9-11;

— **ar** II, 9-15;

çık — = çıkmak. *Bk*: **taşık**—. [*Rad.*; *Caf.*; *Müh.*; *İd.*, *Hou.*].

II, 18-6;

— **dı** II, 17-24, 116-21;

— **tı** I, 81-4;

III, 144-16;

— **tımız** I, 343-25;

— **ar** I, 305-10, 420-6;

II, 18-2, 18-6, 246-9;
III, 16-25, 120-23, 161-4;

-- **ip** I, 424-17;
-- **sun** I, 362-10;

çık -- == nemlenmek. *Krş.: Rad., Kaz.—çıklan—; Rad., Kom.—çıkta—.*
III, 184-3;

-- **dı** III, 183-24;
-- **ar** III, 184-3;

çıkan == yiğen, hala ve teyze oğlu. *Krş.: Pek., Yak.—segan = başka kabileden olan akraba, kız kardaşın torunları; sien = yiğen.*
I, 402-13;

çıkar -- == çıkarmak.
II, 83-9;

-- **dım** II, 83-6;
-- **ur** II, 83-8;

çıkıl -- == çıkılmak.
II, 133-23;

-- **dı** II, 133-21;
-- **ur** II, 133-23;

çıkış == menfaat, çıkar. *Krş.: Müh. — çıkış = masraf.*
I, 368-17;

çıkış -- == çıkmakta yardım ve yarış etmek.
II, 104-14;

-- **dı** II, 104-11;
-- **ur** II, 104-14;

çıkra -- == gıcırdamak.
III, 280-28;

-- **dı** III, 280-23, 280-24;
-- **r** III, 280-28;

çıkraş -- == çokça gıcırdamak, çıkırdamak.
II, 209-14;

-- **tı** II, 209-11;
-- **ur** II, 209-14;

çıktrat -- == gıcırdatmak -diş, kapı, kalem gibi şeyler-.
II, 334-14;

-- **tı** II, 334-9, 334-11;
-- **ur** II, 334-13;

çıkışı -- == çıkarmakta yardım ve yarış etmek -bir şeyi çıkarmak, meydana çıkarmak gibi-.

- **di** II, 209-1 ;
 — **ur** II, 208-19 ;
 — **ur** II, 209-1 ;
- çıktur** — = çıkartmak.
 II, 181-13 ;
 — **di** II, 181-11 ;
 — **ur** II, 181-13 ;
- çiktur** — = ıslatmak, ıslak yere koymak.
 II, 181-17 ;
 — **di** II, 181-14 ;
 — **ur** II, 181-17 ;
- çılan** — = yaşlıktan ıslanmak ; at terlemek. [*Rad., Kaz. ; İd.*]
 II, 150-10 ;
 — **di** II, 150-8, 150-9, 150-11 ;
 — **ur** II, 150-10 ;
- çılaş** — = ıslatmakta yardım etmek.
 II, 108-30 ;
 — **di** II, 108-26 ;
 — **ur** II, 108-30 ;
- çilat** — = ıslattırmak, atı terletmek. *Bk : çıylat—.*
 II, 310-26 ;
 — **ti** II, 310-24, 310-29 ;
 — **ur** II, 310-26 ;
- çilda** — = çıldır çıldır etmek. *Bk : çılra—.*
 III, 281-8 ;
 — **di** III, 281-5 ;
 — **r** III, 281-8 ;
- çılra** — = çıldır çıldır etmek. *Bk : çilda—.*
 III, 281-8 ;
 — **di** III, 281-5 ;
 — **r** III, 281-8 ;
- çılrat** — = seslendirmek, çığıl çığıl ettirmek.
 II, 333-14 ;
 — **ti** II, 333-10 ;
 — **ur** II, 333-14 ;
- çımguklan** — [*] = koğucu — dedi koducu — olmak.

[*] Bu kelime burada gördüğümüz şekilde harekelenmiş ise de Tercüme C. I, 470-11 de «çamguk» şeklinde geçmektedir. Yazma nushada da bu kelime aynı şekildedir. Yazma